

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری صاد
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶۰-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

بررسی صبا درباره خشونت در سینما ورده بندی سنی فراموش شده وقتی گیشه مرز سنی نمی شناسد

آموزش رسانه‌ای و تربیت مخاطب در ایران است. جامعه‌ای که خواهان تولید و نمایش آثار در ژانرهای متنوع و بعضاً پر تنش است، باید به همان اندازه برای آماده‌سازی تماشاگرانش نیز برنامه داشته باشد. این آمادگی، تنها از راه آموزش عمومی و فرهنگ‌سازی حاصل می‌شود؛ از مدرسه و رسانه گرفته تا نهادهای فرهنگی و حتی خود سینماگران.

مخاطب باید بداند که سینما فقط وسیله‌ای برای سرگرمی نیست. فیلم‌هایی هستند که مواجهه با آگاهانه با آن‌ها می‌تواند تأثیرات روانی عمیقی داشته باشد. ژانرهای جنایی، روان‌شناختی، ترسناک یا درام‌های تیره، نه فقط نیازمند مهارت در ساخت، بلکه نیازمند بلوغ فکری در دریافت نیز هستند. بی‌توجهی به این اصل، تجربه تماشای فیلم را به امری تصادفی، پراسترس و گاه حتی آسیب‌زا تبدیل می‌کند.

اگر پدر و مادری بدون شناخت از فضای فیلم، تنها به دلیل حضور یک بازیگر شناخته شده، فرزندشان را به تماشای اثری پر از خشونت روانی می‌برند، این نه فقط ناآگاهی فردی، بلکه نشانه خلای جدی در نظام آموزش فرهنگی ماست. این خلأ در نهایت به تضعیف ارتباط سالم مخاطب با سینما و کاهش اعتماد عمومی به تولیدات داخلی منجر خواهد شد.

از سینمای آزاد تا سینمای مسئولانه

در یک نگاه کلی، اگر خواهان سینمایی هستیم که بتواند در همه ژانرها فعال باشد و تجربه‌های متفاوت، عمیق و گاه چالش برانگیز خلق کند، باید هم زمان مخاطبی تربیت شده و آگاه نیز در کنارش داشته باشیم. سینمای آزاد، بدون فرهنگ تماشای مسئولانه، چیزی جز بی‌نظمی و نا هماهنگی فرهنگی نخواهد بود. تربیت رسانه‌ای مخاطب، نه یک موضوع حاشیه‌ای، بلکه بخشی جدا نشدنی از فرآیند تولید و نمایش فیلم است. همان گونه که فیلمساز به دقت جهان فیلمش را می‌سازد، نظام نمایشی کشور نیز باید به دقت برای محافظت از مخاطب عمل کند؛ نه با سانسور یا محدودیت‌های صلیبی، بلکه با شفافیت، آموزش و اجرای درست رده‌بندی‌های سنی.

تنها در این صورت است که فیلم‌هایی با مضامین پیچیده و جسورانه، می‌توانند اثر واقعی خود را بر جای بگذارند؛ در مخاطبی که آماده است، نه حیرت زده، نه فرسوده، و نه گم شده در دنیایی که برایش هنوز زود است.

رده‌بندی سنی فیلم‌ها، یکی از پایه‌های اصلی نظام نمایش مسئولانه در سینمای جهان است. این رده‌بندی‌ها نه برای حذف یا سانسور، بلکه برای محافظت از مخاطب، به ویژه نوجوانان و کودکان، طراحی شده‌اند؛ ابزارهایی که امکان تجربه‌ای ایمن تر و متناسب تر از تماشای فیلم را فراهم می‌کنند. در کشورهای مختلف، نهادهایی مستقل یا وابسته به دولت وظیفه دارند فیلم‌ها را از نظر میزان خشونت، مضامین جنسی، پیچیدگی‌های روان‌شناختی، یا زبان نامناسب ارزیابی کرده و بر اساس آن، سطوح سنی مختلفی را پیشنهاد دهند. اجرای این رده‌بندی‌ها نیز با ساز و کارهای مشخصی همراه است؛ از محدودیت در فروش بلیت و ورود به سالن گرفته تا نظارت بر تبلیغات و هشدارهای نمایشی. در چنین ساختارهایی، فیلم‌هایی با مضمون‌های خشن، تلخ، یا پیچیده، بدون برچسب مناسب سنی اکران نمی‌شوند. خانواده‌ها نیز آگاهانه تصمیم می‌گیرند که فرزندانشان با چه نوع فیلمی مواجه شوند. اما این الگو در سینمای ایران هنوز به درستی شکل نگرفته یا دست کم، اجرائی نشده است. هر چند آیین‌نامه‌هایی برای رده‌بندی تدوین شده، اما در عمل، نظام نظارتی ناکارآمد و فرهنگ‌سازی ناکافی، باعث شده تا این قانون کارکرد مؤثری نداشته باشد. در ادامه، سمیرا افتخاری، روزنامه‌نگار ناگاهی انتقادی و تحلیلی، به بررسی چالش‌ها و پیامدهای غیبت یک نظام رده‌بندی مؤثر در سینمای ایران می‌پردازد.

رده‌بندی سنی: قانونی که ضمانت اجرایی ندارد

در بسیاری از سالن‌های سینمای کشور، رده‌بندی سنی فیلم‌ها تنها به صورت یک اعلام نمادین در پوستر یا صفحه خرید بلیت دیده می‌شود. اما هیچ سازوکار اجرایی مشخصی برای جلوگیری از ورود افراد نابالغ به این فیلم‌ها وجود ندارد. گیشه‌ها مسئولیتی در قبال بررسی سن مخاطبان ندارند، سالن‌دارها درگیر دغدغه‌های اقتصادی‌اند و خانواده‌ها هم یا از ماهیت فیلم آگاه نیستند یا موضوع را جدی نمی‌گیرند. به همین دلیل، بارها دیده شده که کودک یا نوجوانی، در کنار والدین خود به تماشای فیلمی نشست که از نظر روانی و مضمونی برای او به کلی نامناسب است.

این در حالی است که فلسفه اصلی رده‌بندی سنی، نه سانسور و حذف، بلکه هدایت تماشاگر به تجربه‌ای متناسب با سن و توان روانی‌اش است. وقتی اثری با موضوعاتی چون انتقام خونین، خشونت روانی، خود ویرانگری، یا روابط پیچیده بزرگسالانه ساخته می‌شود، نمایش آن بدون تفکیک سنی، در واقع نوعی بی‌توجهی به سلامت روان مخاطب به شمار می‌آید. کودک یا نوجوانی که به راحتی در معرض چنین تصاویری قرار می‌گیرد، نه توان تحلیل آن را دارد و نه ابزار دفاع روانی لازم برای هضم ماجرا.

مخاطب، نیازمند آموزش است

اما مسئله فراتر از ضعف در اجرا یا نظارت است. مشکل اصلی، نبود

سمیرا افتخاری

گزارش

تجربه‌گرایی در ژانرها، لحن‌ها و ساختارهای تازه روی آورده است؛ مسیری که از نظر هنری، اتفاقی مثبت و ضروری به شمار می‌آید. اما گسترش این مسیر، بدون ایجاد زیرساخت‌های فرهنگی و آموزشی متناسب، می‌تواند آسیب‌هایی جدی برای مخاطب به همراه داشته باشد. فیلم‌هایی با مضامین تلخ، خشن، یا پیچیده از منظر روان‌شناختی، اگر بدون دسته‌بندی مشخص سنی و هدایت صحیح تماشاگران نمایش داده شوند، نه تنها از کارکرد اصلی خود دور می‌شوند، بلکه ممکن است پیامدهای منفی روانی نیز به جا بگذارند. نمونه‌های قابل تأمل از این وضعیت کم نیست؛ فیلم‌هایی که فضای خشن و اضطراب‌آور آن، بیش از آنکه برای سرگرمی باشد، در قلمرو تیره‌تری از تجربه سینمایی حرکت می‌کند: جایی میان خشونت، انتقام و رنج فروخورده. آثاری که نه با شوخی و کنایه، بلکه با جدیت به شکافتن روان شخصیت اصلی‌اش می‌پردازد و در این مسیر، مخاطب را نیز دچار چالش‌های عاطفی و ذهنی می‌کند. این دست فیلم‌ها، در تمام دنیا ذیل محدودیت‌های سنی مشخصی به نمایش در می‌آیند و صرفاً به خاطر قصه یا جذابیت‌های سینمایی‌شان به تماشای عمومی توصیه نمی‌شوند. در سینمای ایران نیز چند سالی است که بحث رده‌بندی سنی فیلم‌ها از سوی سازمان سینمایی مطرح شده و آیین‌نامه‌هایی نیز برای آن تدوین شده است. اما واقعیت این است که این سازوکار، در مرحله عمل همچنان ناکارآمد و غیرقابل اتکا باقی مانده است.

ارسطو خوش رزم . مسعود شریف
محسن آوری . داوود فتحعلی بیگی
مهرداد نیک‌نام . حسین قزلباش
پوریامنجزی . فریبا آذرشب
کاوه دارابی

محصول
بنیاد سینمایی فارابی
و سازمان سینمایی سوریه

پخش از
گیشه

خرید بلیت آنلاین از سامانه:

گیشه

نامزد ۸ سمیرا بلورین
وزیر فرهنگ و ارشاد
جمهوری اسلامی ایران
پیشانی‌های سینما
از مسئولان فیلم و هنر
فیلم

طبع
چاپ

نویسنده و کارگردان: بهروز افخمی
تهیه کننده: علی شیرمحمدی
بهروز افخمی

